

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zapis stenograficzny
(978)

78. posiedzenie
Komisji Skarbu Państwa i Infrastruktury
w dniu 4 listopada 2003 r.

V kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o zmianie ustawy o drogach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

(Początek posiedzenia o godzinie 12 minut 06)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Marian Noga)

Przewodniczący Marian Noga:

Otwieram kolejne posiedzenie Komisji Skarbu Państwa i Infrastruktury. Dzisiaj zajmiemy się rozpatrzeniem ustawy o zmianie ustawy o drogach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Ta ustawa znajduje się w pomarańczowym druku senackim nr 514.

Proszę państwa, myślę że powinniśmy procedować w ten sposób nad tą ustawą. Najpierw poproszę pana ministra Skowrońskiego, którego witam na naszym posiedzeniu wraz z gośćmi, z jakimi przyszedł, ażeby przedstawił ideę tej ustawy. Następnie poproszę przedstawiciela Biura Legislacyjnego. Wiem, że pan minister i jego pracownicy zapoznali się z opinią Biura Legislacyjnego, które zgłosiło szesnaście poprawek.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: To nie są poprawki, lecz raczej uwagi.)

Niech będzie, że uwagi. W każdym razie po kolei będziemy je referować. Ja będę miał jeszcze dziewięć poprawek. No i na pewno państwo zgłoszą poprawki. Wiem, że pan senator Łęcki będzie miał dwie poprawki.

(Głos z sali: Jeszcze dziewięć poprawek.)

Tak, mówię właśnie o tych dziewięciu poprawkach. Wszyscy będą mogli zgłaszać poprawki, a głosować możemy sukcesywnie nad każdą poprawką po jej zaprezentowaniu, żeby się nie pogubić i żeby było to możliwie szybko przeanalizowane.

Jeżeli taka propozycja państwu odpowiada, to rozpoczynamy.

Pan minister Skowroński, proszę bardzo.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Konieczność zmiany ustawy z 21 marca 1985 r. o drogach publicznych jest konsekwencją, jaką niesie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 grudnia 2002 r. o niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów ustawy o drogach publicznych, oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad wprowadzania opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych. Zaistniała zatem konieczność dostosowania przepisów tej

ustawy w zakresie opłat za korzystanie z dróg publicznych i to, zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, w terminie do 30 listopada 2003 r. W tym dniu tracą moc przepisy dotyczące opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych.

Wspomniany przeze mnie wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył tylko jednej kategorii opłat za korzystanie z dróg, to jest opłat za parkowanie pojazdów. Należy Jednak podkreślić, iż podobne zastrzeżenia dotyczą zawartych w ustawie rozwiązań w zakresie innych przewidzianych w niej opłat. Stąd też nowelizacja dotyczy zmian w zakresie tych pozostałych opłat z uwzględnieniem zasad wynikających z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Przedłożona ustawa przewiduje uporządkowanie i uproszczenie niektórych procedur oraz pojęć stosowanych w ustawie i dostosowanie jej do innych przepisów prawnych, w tym do wymagań Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Proponowane rozwiązania prawne są rozwiązaniami dostosowującymi drogownictwo do funkcjonowania w gospodarce rynkowej oraz do rozwiązań stosowanych w Unii Europejskiej. Pozwolą one zarządcom dróg publicznych różnym szczebli na bardziej efektywne zarządzanie posiadanym majątkiem. To tyle tytułem wstępu.

Przewodniczący Marian Noga:

Bardzo dziękuję, Panie Ministrze.

Proszę pana mecenasa Jakuba Zabielskiego o zabranie głosu.

Proszę bardzo.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Wysoka Komisjo! Szanowni Państwo!

Pozwoliłem sobie przedstawić szesnaście uwag do niniejszej ustawy. Przedstawię je po kolei.

Pierwsza moja uwaga dotyczy art. 1 pkt 1. Moim zdaniem przepis art. 2 ust. 3 powinien odsyłać do art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo budowlane ze względu na to, że przepis art. 7 ust. 2 stanowi delegację wykonującą art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo budowlane. To jest pierwsza uwaga. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.

Poprosiłbym o stanowisko rządu w tej sprawie.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Proponujemy uwzględnić tę uwagę.

Przewodniczący Marian Noga:

Dobrze.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Proszę? Tak, tak, oczywiście.

Czyli stanowisko rządu jest pozytywne wobec tej uwagi. Przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.

Panie Mecenasiu, proszę zaprezentować drugą poprawkę.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Moja druga uwaga dotyczy art. 1 pkt 4 odnoszącego się do art. 4a ust. 2. W związku z przepisami art. 5 ust. 2 w nowym brzmieniu oraz art. 5 ust. 1 pkt 7 rodzi się pytanie, czy rozbieżność art. 4 na dwa przepisy w pełni będzie realizowało założenie, dla którego został wprowadzony ust. 2. Minister w drodze rozporządzenia będzie zaliczał drogi do kategorii dróg krajowych. Będzie tego dokonywał na podstawie kryteriów określonych w art. 5 ust. 1. Jednym z tych kryteriów jest uznanie, że droga ma znaczenie obronne. Czy wówczas nie zaistnieje sytuacja, że będzie można w drodze logicznego rozumowania wywnioskować, która to jest droga o znaczeniu obronnym? Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.

Proszę o stanowisko rządu.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Nie możemy się z tym zgodzić, a o uzasadnienie poproszę pana dyrektora Bilskiego.

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę bardzo.

**Zastępca Dyrektora Generalnego
Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
Włodzimierz Bilski:**

Rzeczywiście, jednym z kryteriów jest uznanie drogi jako obronnej, ale jest sieć dróg krajowych oraz sieć dróg wojewódzkich i dopiero spośród nich minister transportu określa wykaz dróg o znaczeniu obronnym. Myślę, że nie ma żadnego powodu, żeby poprawiać ten artykuł.

Przewodniczący Marian Noga:

Dobrze. W każdym razie nie przejmuję tej poprawki.
Może ktoś z państwa senatorów chciałby przejąć tę poprawkę? Nie widzę chętnych.
Nie ma więc poprawki.
Poprawka trzecia.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Moja kolejna uwaga dotyczy art. 1 pkt 11. Przepis ten formułuje delegację dla ministra właściwego do spraw transportu do zaliczenia w drodze rozporządzenia drogi do odpowiedniej kategorii. Moim zdaniem w przepisie tym brakuje wytycznych. Określenie, że droga jest niezbędna do komunikacji i nie została zaliczona do kategorii dróg wojewódzkich może być potraktowane jedynie jako warunek podjęcia działań legislacyjnych przez ministra właściwego do spraw transportu, a nie jako wytyczna dotycząca treści aktu. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.
Poproszę o stanowisko rządu.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Mamy propozycję zapisu uwzględniającą sugestię pana mecenasa

Przewodniczący Marian Noga:

W tych dziewięciu poprawkach?

(Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Dariusz Skowroński:

W związku z tą trzecią uwagą, którą przedstawił pan mecenas.)

(Głos z sali: Może to odczytamy?)

W takim wypadku trzeba to odczytać.

Proszę bardzo.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Art. 9 ust. 1 ustawy o drogach publicznych otrzymuje brzmienie: minister właściwy do spraw transportu może w drodze rozporządzenia zaliczyć drogę niebędącą drogą publiczną w rozumieniu art. 1 do odpowiedniej kategorii. Jeżeli droga ta: po pierwsze,

jest niezbędna do komunikacji publicznej; po drugie, spełnia kryteria właściwe dla kategorii drogi wojewódzkiej, powiatowej lub gminnej; po trzecie, nie została zaliczona przez organ właściwy do zaliczenia do kategorii: dróg wojewódzkich w trybie art. 6 ust. 2, powiatowych – w trybie art. 6a ust. 2 lub gminnych – w trybie art. 7 ust. 2.

Przewodniczący Marian Noga:

Dobrze. Przejmuję tę poprawkę.

(*Głos z sali*: Nie ma takiej poprawki wśród tych dziewięciu poprawek.)

Nie, nie, nie. To teraz zostało sformułowane. (*Rozmowy na sali*)

Nie, nie ma wśród nich tej poprawki.

Już państwo znają treść tej poprawki, ale zostanie jeszcze państwu przekazana jej treść na piśmie. W każdym razie ja ją przejmuję.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję bardzo. Jednomyślnie za.

Poprawka czwarta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga czwarta dotyczy art. 1 pkt 12 odnoszącego się do art. 10 ust. 12. Rodzi się pytanie, czy minister właściwy do spraw transportu nie powinien określać w drodze rozporządzenia również sposobu i treści prowadzenia rejestrów, o których mowa w przepisie art. 10.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.

Stanowisko rządu?

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Zgadzamy się ze stanowiskiem pana mecenasa.

(*Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego w Ministerstwie Infrastruktury Danuta Tyszkiewicz*: Także przekazemy panu mecenasowi naszą propozycję tego zapisu.)

Przewodniczący Marian Noga:

Redakcję poprawki czwartej, która mówiłaby właśnie o tym rozporządzeniu, czy tak?

Dziękuję. Przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Poprawka piąta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga piąta dotyczy art. 1 pkt 14, a dokładnie art. 13b ust. 3 i 4 oraz art. 13e ust. 2. Moja uwaga dotyczy tego, że w miastach na prawach powiatu czynności, o których mowa w tym artykule, będą podejmowały rady miasta. W związku z tym moim zdaniem należałoby doprecyzować, że rada gminy to w przypadku miasta na prawach powiatu rada miasta. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję bardzo.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Zgadzamy się z tym i chcemy po prostu dodać: „rada gminy (rada miasta) ustalają strefę płatnego parkowania”.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.

Przejmuję poprawkę i głosujemy.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Poprawka szósta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Kolejna moja uwaga dotyczy art. 1 pkt 15, a dokładnie art. 13c ust. 4. Moim zdaniem w związku z brzmieniem tego przepisu rodzi się pytanie o wysokość stawki opłaty w przypadku przekroczenia wielkości, o których mowa w tym przepisie, jeżeli chodzi o naciski, długości i szerokości. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję bardzo.

Proszę o stanowisko rządu.

**Zastępca Dyrektora Generalnego
Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
Włodzimierz Bilski:**

Proponujemy nie uwzględniać tej poprawki, dlatego że z ustawy jasno wynika, iż opłata wyliczana jest za każde przekroczenie oddzielnie, czyli za szerokość, za wysokość i za nacisk na oś. To do tej pory było jasno napisane i mogłoby tak pozostać.

Przewodniczący Marian Noga:

Rząd nie zgadza się z tą uwagą. Nie przejmuję tej poprawki.
Ktoś z państwa senatorów chciałby przejąć tę poprawkę? Nie ma chętnych, więc nie ma poprawki szóstej.
Siódma poprawka, Panie Mecenasiu.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Kolejna moja uwaga dotyczy tego samego artykułu, czyli art. 13c, tym razem ust. 7. Moim zdaniem należałoby doprecyzować, o co chodzi w przypadku tej stawki opłaty, za co ona będzie naliczana. Czy za każdorazowy przejazd, czy...
(Przewodniczący Marian Noga: Czyli to jest w zasadzie pytanie, a nie poprawka?)
Wydaje mi się, że należałoby to jednak doprecyzować.

**Zastępca Dyrektora Generalnego
Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
Włodzimierz Bilski:**

To znaczy tam dalej jest napisane: 20 zł za przejazd. Chodzi praktycznie o przejazdy lokalne, gdy starostowie wydają zezwolenia na przykład na przejazd kombajnu czy innych maszyn rolniczych. Te zezwolenia są wydawane na czas nieokreślony. I tam dalej jest podana opłata: 20 zł, więc myślę, że to jest jasne.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Z tym że moim zdaniem powinno być napisane, że stawka, o której mowa w ust. 1 pkt 4, wynosi 20 zł za każdorazowy przejazd.
(Głosy z sali: Nie, nie, nie!)
(Zastępca Dyrektora Generalnego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Włodzimierz Bilski: To jest ryczałtowa stawka.)
Rozumiem, rozumiem.

Przewodniczący Marian Noga:

Zatem nie ma poprawki.
Proszę o referowanie uwagi ósmej, jak je pan nazywa.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga ósma dotyczy art. 1 pkt 15, a dokładnie art. 13d ust. 8 i art. 13e ust. 8. Przepisy te stanowią, że organy, o których mowa we wcześniejszych przepisach, czyli

organ stanowiący jednostki samorządowe oraz minister właściwy do spraw transportu mogą wprowadzić opłaty abonamentowe, określić sposób ogłaszania i pobierania opłaty. Jeżeli chodzi o jednostki stanowiące samorządy terytorialne, to nie ma wątpliwości, że będą dokonywały tego w drodze uchwały. Jeżeli chodzi o ministra transportu, to mamy istotną wątpliwość. Jeżeli to będzie w formie rozporządzenia, a mniemam, że tak, wydaje się, iż należałoby określić: po pierwsze, rodzaj aktu, a po drugie, wytyczne do tego aktu. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę pana ministra.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Zgadzamy się z tą uwagą.

Przewodniczący Marian Noga:

Panie Mecenasiu, jak wtedy brzmiałaby ta poprawka?

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Myślę, że można by ust. 8 wpisać do wcześniejszych upoważnień ustawowych, które są zawarte w ust. 4 i ust. 5, gdzie mowa jest o tym, że minister właściwy do spraw transportu w drodze zarządzenia może wprowadzić dla obiektów mostowych zlokalizowanych opłatę i może określić także wysokość opłaty abonamentowej. W ten sposób moglibyśmy to zapisać.

Przewodniczący Marian Noga:

Pani Dyrektor, proszę bardzo.

**Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego
w Ministerstwie Infrastruktury
Danuta Tyszkiewicz:**

Tak było w naszej propozycji, propozycji rządowej. Niestety, w Sejmie nam to zmieniono. To znaczy mieliśmy podobny zapis jak to, co pan zaproponował. Ewentualnie można by do tego wrócić.

Przewodniczący Marian Noga:

Wracamy zatem do pierwotnego przedłożenia rządowego.
(*Głos z sali: To znaczy propozycji komisji sejmowej?*)

Tak, tak, tak, to znaczy nazywam to pierwotnym, a zasadzie rządowym przedłożeniem...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Dobrze, to ja przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Uwaga dziesiąta i ewentualna poprawka.

Proszę bardzo, pan mecenas ma głos.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu**

Jakub Zabielski:

Kolejna moja uwaga dotyczy art. 1 pkt 15 odnoszącego się do art. 13g ust. 8. Artykuł ten stanowi, że w przypadku uwzględnienia odwołania uiszczana kara pieniężna będzie zwracana w terminie czternastu dni od wydania decyzji o zwrocie tej kary. Wydaje się, że kara będzie zwracana z samego tytułu uchylecia decyzji, a nie wydania kolejnej decyzji.

Przewodniczący Marian Noga:

I tu już jest propozycja poprawki...

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Tak, już zaproponowałem poprawkę.)

...bardzo precyzyjnie napisana.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki tak właśnie zapisanej?

Dziękuję. Jednogłośnie za.

Poprawka została przyjęta. Zapomniałem wcześniej powiedzieć, że ją przejąłem.

Uwaga dziesiąta.

(Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego w Ministerstwie Infrastruktury Danuta Tyszkiewicz: Czy mogę?)

Proszę.

**Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego
w Ministerstwie Infrastruktury**

Danuta Tyszkiewicz:

Teraz przechodzimy do uwagi dziesiątej, ale pozostał jeszcze do rozstrzygnięcia jeden drobiazg, o którym wcześniej rozmawiałam z panem mecenasem. Otóż okazało się, że w ustawie o zmianie ustawy o autostradach płatnych w art. 18 ust. 2 dodany został pkt 8. Dzisiaj w tej ustawie o zmianie ustawy o drogach publicznych również został dodany pkt 8. Rozmawiałam o tym z panem mecenasem i można byłoby to zrobić w ten sposób, że zamiast tego pktu 8, ponieważ ta ustawa wejdzie pierwsza w życie, byłby po prostu inny punkt. Ta treść byłaby oznaczona innym punktem, natomiast tamta, skoro już została zaaprobowana, byłaby oznaczona jako pkt 8. Pan mecenas uznał, że to się da zrobić i będzie któryś tam pkt 7a czy pkt 6a, jakoś tak. W każdym razie ta treść nie zginie.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Żeby się nie uchylili...)

Żeby nie było dwóch ustaw.

Przewodniczący Marian Noga:

Żeby się nie uchylili, czy tak?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Tak, bo późniejszy uchylili wcześniejszy i zostaniemy bez punktu.)

(Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego w Ministerstwie Infrastruktury Danuta Tyszkiewicz: Nasza ustawa wejdzie w życie później i ona zniosłaby po prostu ten wcześniejszy punkt.)

Czyli to trzeba jakoś inaczej zapisać. Może za pomocą literki „a”?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Tak właśnie proponujemy.)

(Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego w Ministerstwie Infrastruktury Danuta Tyszkiewicz: Tak, za pomocą literki „a”.)

I wtedy na pewno się nie zniesie.

(Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego w Ministerstwie Infrastruktury Danuta Tyszkiewicz: I wtedy będą dwa punkty.)

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Proponuję, żeby to oznaczyć za pomocą jakiejś litery.)

Literą, literą.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Będzie to pkt 6 a na przykład.)

Nie ma innego wyjścia. No, dobrze. Czyli trzeba zmienić tylko tamtą literkę.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Tak, oczywiście.)

Dobrze.

Przechodzimy teraz do uwagi dziesiątej.

Proszę, pan mecenas ma głos.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga dziesiąta dotyczy art. 1 pkt 24. Według mnie drugie zdanie art. 22 ust. 2 powinno brzmieć: zarząd drogi może pobierać z tytułu najmu i dzierżawy opłaty w wysokości ustalonej w umowie. Chodzi o to, żeby nie mieszać w to użyczenia, które jest nieodpłatne.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Zgadzamy się.

Przewodniczący Marian Noga:

Państwo się z tym zgadzacie.
Jaki wtedy byłby zapis tej poprawki?

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Zdanie drugie art. 22 ust. 2 brzmiałoby: zarząd drogi może pobierać z tytułu najmu i dzierżawy opłaty w wysokości ustalonej w umowie.

Przewodniczący Marian Noga:

Jasne. Przejmuję tę poprawkę.
Kto jest za?
Dziękuję. Jednogłośnie za.
Uwaga jedenasta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga jedenasta dotyczy art. 1 pkt 40. Chodzi o doprecyzowanie wyrazu „obiektów”. Czy chodzi tutaj o obiekty budowlane w myśl prawa budowlanego? Jeżeli tak, to występujący w tym przepisie wyraz „obiektów” należałoby zamienić na wyrazy „obiektów budowlanych”.

Przewodniczący Marian Noga:

Aha, rozumiem. Przejmuję tę poprawkę.
Kto jest za przyjęciem tej poprawki?
Dziękuję. Jednomyślnie za.
Uwaga dwunasta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga dwunasta dotyczy art. 1 pkt 43. Moim zdaniem art. 43 ust. 2 powinien być doprecyzowany w ten sposób, że po wyrazach „od decyzji o wymierzeniu kary pieniężnej” należałoby dodać wyrazy „o której mowa w ust. 1”, tak żeby nie było wątpliwości, o którą karę chodzi.

Przewodniczący Marian Noga:

Stanowisko rządu jest pozytywne wobec tej uwagi, tak?
Czyli tak właśnie brzmiałaby ta poprawka.

(*Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski*: Po wyrazach „od decyzji o wymierzeniu kary pieniężnej” dodaje się wyrazy „o której mowa w ust. 1”.)

Dobrze, przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Przechodzimy do uwagi trzynastej.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga trzynasta dotyczy art. 3 pkt 3. Wydaje się, że w wytycznej do rozporządzenia, o którym mowa w ust. 6, minister powinien kierować się nie tyle możliwością, ile koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Przewodniczący Marian Noga:

Stanowisko rządu?

**Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego
w Ministerstwie Infrastruktury
Danuta Tyszkiewicz:**

Zgadzamy się.

Przewodniczący Marian Noga:

Jak brzmiałaby poprawka?

(*Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski*: Wyraz „możliwością” zastępuje się słowem „koniecznością”.)

Aha, wyraz „możliwością” zastępuje się sformułowaniem „koniecznością”.
Przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.

Poprawka czternasta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Kolejna moja uwaga dotyczy art. 6 ust. 2. Uważam, że w ust. 2 po wyrazie „dróg” powinno się dodać wyraz „tranzytowych”, tak żeby było wiadomo, o które drogi chodzi.

Przewodniczący Marian Noga:

Stanowisko rządu jest pozytywne.

Dobrze, przejmuję tę poprawkę.

Kto jest za?

Dziękuję. Jednomyślnie za.
Poprawka piętnasta.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Kolejna moja uwaga dotyczy art. 9. Wydaje mi się, że ze względów językowych po wyrazach „przepisów wykonawczych” należy dodać wyraz „wydanych”.

Przewodniczący Marian Noga:

Stanowisko rządu?

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Tak, pewnie błąd nastąpił podczas przepisywania.

Przewodniczący Marian Noga:

Ten wyraz powinien być w tym zapisie.
Dobrze, przejmuję tę poprawkę.
Kto jest za?
Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.
I ostatnia uwaga Biura Legislacyjnego, proszę bardzo.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Uwaga szesnasta dotyczy art. 11. Przepis ten konstruuje taką specyficzną sytuację, kiedy przepisy ustawy będą stosowane. I tak przepisy ustawy, które weszły już w życie, będą stosowane dopiero od momentu wejścia w życie przepisów rozporządzenia wydanych na podstawie ustawy. W związku z tym, że jest to taka sytuacja, kiedy przepisy, które utraciły moc, mimo wszystko mogą obowiązywać, wydaje się ze względu na chociażby interes publiczny, taka możliwość powinna zostać ograniczona w czasie.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję.
Stanowisko rządu, proszę.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Tak, tylko chcielibyśmy dodać, że nie dłużej niż sześć miesięcy, a tam jest: trzy miesiące.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Rozumiem.)

Przewodniczący Marian Noga:

Aha, czyli na końcu dodać: nie dłużej niż sześć miesięcy, czy tak?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Tak.)

I wtedy stanowisko rządu będzie pozytywne?

(Głos z sali: Może nawet krócej niż sześć miesięcy.)

Dobrze. Przejmuję tę poprawkę: nie dłużej niż sześć miesięcy.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednogłośnie.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Dziękuję, Panie Przewodniczący.)

Oczywiście sprawy redakcyjne zostaną tutaj bardzo precyzyjnie ustalone.

Teraz macie państwo przed sobą dziewięć poprawek z uzasadnieniem. Mogę je zgłosić. One zostały uzgodnione z rządem.

Poprawka pierwsza dotyczy zmiany art. 1 ustawy nowelizowanej odnoszącego się do art. 39 ust. 5 pkt 1 ustawy matki. Polega ona na dodaniu słów „równy lub”.

Poproszę może o stanowisko naszego Biura Legislacyjnego w tej sprawie, teraz odwrotnie będę pytał. Ma pan przed sobą te poprawki?

Proszę.

**Starszy Referent do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Jakub Zabielski:**

Proponowałbym, aby to było, że drogowy jest krótszy lub równy cztery lata.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Odwrotnie, bo wydaje się, że byłoby wskazane, aby było od krótszego do dłuższego.

Przewodniczący Marian Noga:

Aha, jeszcze zmienić szyk wyrazów. Dobrze, takie jest stanowisko Biura Legislacyjnego. Dobrze, zgłaszam tę poprawkę.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednogłośnie za.

Poprawka druga. W niej chodzi o zmianę czterdziestą drugą w nowelizowanej ustawie, dotyczącą art. 40b ust. 2 ustawy matki. Polega ona na dodaniu słowa „całkowitej”.

Stanowisko Biura Legislacyjnego?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Nie mam uwag. Dziękuję.)

Nie ma uwag. Dobrze.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednogłośnie za.

Podobnie jest w poprawce trzeciej, która też polega na dodaniu słowa „całkowitej”.
Biuro Legislacyjne?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Nie mam uwag.)

Kto jest za przyjęciem poprawki trzeciej?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.

Poprawka czwarta dotyczy art. 40d ust. 1 ustawy matki. W tym przypadku chodzi o odsetki od opłat i kar.

Proszę o stanowisko Biura Legislacyjnego.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Poproszę o chwileczkę czasu, Panie Przewodniczący.)

Dobrze, proszę uprzejmie.

Proszę bardzo, pan dyrektor.

Zastępca Głównego Inspektora Transportu Drogowego Tomasz Połec:

Tomasz Połec, zastępca głównego inspektora transportu drogowego.

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Zmiana podyktowana jest tym, że budowany w tej ustawie system kar jest analogiczny do systemu kar nakładanych w drodze decyzji administracyjnych, który istnieje w ustawie o transporcie drogowym. Można powiedzieć, że nałożyliśmy tych kar sporo, bo ponad 16 tysięcy zł, a w drodze decyzji administracyjnych ponad 35 milionów zł. Stanowisko ministra finansów było takie, że od kar pieniężnych nakładanych w drodze decyzji administracyjnych nie pobiera się odsetek. Analogicznie budując w tej ustawie system kar, które również są nakładane w drodze decyzji administracyjnych, nie może być tak, że metodologia jest ta sama, ale od jednych się pobiera, a od drugich nie. Opierając się na stanowisku ministra finansów, w tym przypadku z tego rezygnujemy.

Przewodniczący Marian Noga:

Rozumiem.

Teraz stanowisko Biura Legislacyjnego.

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Dziękuję. Nie mam uwag.)

Dobrze, to będzie moja poprawka.

Kto jest za poprawką czwartą?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Przechodzimy do poprawki piątej. Chodzi w niej o to, że od 1 maja będą obowiązywały dodatkowe opłaty.

Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski:

Wydaje mi się, że ta poprawka łączy się z poprawką dziewiątą.

Przewodniczący Marian Noga:

Aha, poprawka dziewiąta jest konsekwencją poprawki czwartej. Czyli nad poprawkami piątą i dziewiątą możemy głosować łącznie.

Kto jest za przyjęciem tych poprawek?

Dziękuję. Poprawki zostały przyjęte jednogłośnie.

Poprawka szósta. Wypadły z zapisu słowa „funkcjonariusz Policji”.

(Zastępca Dyrektora Generalnego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Włodzimierz Bilski: Panie Przewodniczący, w poprawce...)

O której poprawce pan mówi?

**Zastępca Dyrektora Generalnego
Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
Włodzimierz Bilski:**

W poprawce piątej mamy 1 maja 2004 r., a w poprawce dziewiątej 1 stycznia 2004 r. *(Rozmowy na sali)*

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę bardzo, Panie Inspektorze.

**Zastępca Głównego Inspektora Transportu Drogowego
Tomasz Poleć:**

Panie Przewodniczący, Szanowni Państwo, opłaty będą obowiązywały od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2008 r., natomiast chcemy, aby od 1 stycznia 2004 r. to weszło w życie, żeby Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad mogła przygotować, sfinansować opłaty za wydrukowanie...

Przewodniczący Marian Noga:

Ja tak to zrozumiałem, że to jest pewien ciąg logiczny...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

To chodzi o konsekwencje, ja nie mówiłem, że to są te same daty, tylko mówiłem, że poprawka dziewiąta jest konsekwencją poprawki czwartej, a nie, że ma taką samą datę.

(Głos z sali: Tak jest.)

Rozumiem, że to jest jasne. Jeżeli chodzi o poprawkę szóstą, to po prostu wypadły w zapisie słowa „funkcjonariusz Policji”, teraz chcemy dodać te słowa.

Panie Mecenasiu, czy są uwagi?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Nie, dziękuję bardzo.)

Biuro Legislacyjne nie ma uwag. To głosujemy. Ja zgłaszam tę poprawkę.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Jednogłośnie za.

Poprawka siódma stanowi pewne uzupełnienie zapisu art. 6 ust. 9 o te wyłączone opłaty dodatkowe. Mogą być one uiszczane i tam jest podane, gdzie tego można dokonać.

Jakie jest stanowisko Biura Legislacyjnego w tej sprawie?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Nie mam uwag. Dziękuję.)

Poddaję tę poprawkę pod głosowanie.

Kto jest za?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.

I ostatnia poprawka, ósma. Tutaj jest problem kosztów druku i dystrybucji...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

To są koszty, a nie opłaty. No właśnie, to zmiana w sumie merytoryczna.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Tu jest kwestia uregulowania, kto ma ponosić te koszty, gdzie to będzie ulokowane i z czego to będzie opłacane.

Przewodniczący Marian Noga:

Biuro Legislacyjne?

(Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Dziękuję, nie mam uwag.)

Kto jest za przyjęciem tej poprawki?

Dziękuję. Poprawka została przyjęta jednomyślnie.

Pan redaktor je potem oczywiście ponumeruje, bo jedne będą musiały być wcześniej, inne później.

Teraz pan senator Łęcki ma dwie bardzo poważne poprawki, które znam. Trzeba będzie na pewno o nich podyskutować i potem poproszę o stanowisko rządu. Aha, przedstawi je pan senator Łęcki.

Proszę, Panie Senatorze.

Senator Włodzimierz Łęcki:

Panie Przewodniczący! Panie i Panowie!

Otrzymałem pismo zaraz po spotkaniu z przedstawicielami Związku Miast Polskich, którzy sugerują wprowadzenie dwóch poprawek. W art. 1 zmiana czternasta dotycząca art. 13b proponuje się skreślić słowo „robocze”, bo w zapisie opłaty za parkowanie mogą być pobierane tylko w dni robocze. Jest to praktykowane obecnie w większości miast, że dni wolne od pracy są dniami wolnymi od opłat parkingowych. Ale są miejscowości, w których sytuacja jest odwrotna, gdzie natężenie ruchu samochodowego jest znacznie większe w dni wolne od pracy. Są to miejscowości turystyczne i miejscowości pielgrzymkowe.

Przedstawię Wysokiej Komisji dwie możliwości zmiany tego zapisu. Albo skreślić słowo „robocze” i wtedy mogłyby być pobierane opłaty przez cały tydzień, albo też zachować słowo „robocze” i napisać: lub w miejscowościach o charakterze turystycznym i pielgrzymkowym w dni wolne od pracy. To spowodowałoby, że kierowcy nie byłiby gnębieni opłatami przez cały tydzień. Myślę, że ten zapis o pobieraniu opłat w pew-

nych miejscowościach w dni wolne od pracy jest bardzo ważny. Duże natężenie samochodów parkujących powoduje zanieczyszczenie drogi i bałagan. Poza tym opłaty parkingowe mają nie tylko charakter fiskalny. One mają w jakiś stopniu regulować ruch. Za każde udogodnienie powinno się płacić, stąd tam, gdzie jest strefa parkowania, to z jednej strony są to przychody samorządu, a z drugiej strony jest to jakaś regulacja ruchu.

W dużych miastach, na przykład w Poznaniu, strefa parkowania jest podzielona na trzy obszary: strefa pierwsza, druga i trzecia. I co ciekawe, największe natężenie samochodów parkujących jest w najdroższej strefie, czerwonej, gdzie opłata wynosi obecnie 4 zł. Ale w tej pierwszej poprawce, Panie Przewodniczący, sugeruję wyrzucić słowo „robocze”. Ewentualnie, jeśli pan i państwo senatorowie będą odmiennego zdania, tu już będę bardzo nalegał, proponuję pozostawić zapis: w dniu robocze lub w przypadku miejscowości o charakterze turystycznym i pielgrzymkowym w dni wolne od pracy.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję bardzo.

Mam takie pytanie do pana ministra Skowrońskiego i towarzyszących mu osób, czy w Sejmie w ogóle ten problem był dyskutowany?

(Głosy z sali: Tak, tak.)

To proszę może najpierw w skrócie przedstawić, jak wyglądała dyskusja na ten temat w Sejmie.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Na początek może kilka słów wyjaśnienia. Dyskutowaliśmy na ten temat, dlaczego właśnie ma być taki zapis. Otóż rozumiemy sytuację miast, które żyją z turystyki, i że jest to dla nich bardzo istotne, a zarazem jest to możliwość dodatkowych wpływów do kasy miasta. Szliśmy takim torem rozumowania, żeby właśnie mieszkańcom w pozostałych miastach umożliwić, aby w te dni wolne od pracy mogli wjechać do tych stref i korzystać z tego. Powiem szczerze, że opinie na posiedzeniu komisji sejmowej były bardzo podzielone, jedni opowiedzieli się za pierwszą opcją, inni za drugą. Bałbym się zapisu – zresztą takie jest chyba stanowisko moich koleżanek i kolegów – rozdzielającego miejscowości na turystyczne i nieturystyczne. Otóż powstałby problem, które są turystyczne, a które nie. Z natury rzeczy wszystkie są turystyczne, przecież każde miasto ktoś odwiedza, do każdego przyjeżdża wycieczka. Ktoś powie: Często chowa to jest gigant turystyczny, więc w tym przypadku nie ma w ogóle żadnej dyskusji. No, ale ja na przykład chciałbym odwiedzić jakąś miejscowość, nie wiem, Pszyczynę Dolną, która tak samo jest miejscowością turystyczną. Jak to rozdzielić? W ten sposób powstałby problem nierówności traktowania podmiotów.

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę bardzo. Proszę się tylko przedstawić i włączyć mikrofon, bo to wszystko jest nagrywane.

**Dyrektor Biura Związku Miast Polskich
Andrzej Porawski:**

Andrzej Porawski, dyrektor biura Związku Miast Polskich, sekretarz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego ze strony samorządowej.

Chciałbym zwrócić uwagę państwa senatorów, uzupełniając argumentację podaną przez pana senatora Łęckiego, na taki fakt, że to nie jest gnębienie mieszkańców w przypadku miast, o których teraz mówimy. To jest ochrona mieszkańców przed natłokiem przyjezdnych. Pan Wrona, prezydent Częstochowy, jest jednym z wnioskodawców w sprawie tej poprawki, a burmistrz Karpacza drugim z wnioskodawców w sprawie tej poprawki. Przy czym w Karpaczu właśnie w dni wolne od pracy, ale niekoniecznie religijne, mieszkańcy są kompletnie zastawieni przez samochody, które przyjechały i które tarasują chodniki oraz drogi, podczas gdy obok są puste parkingi. I w związku w tym nie ma znaczenia, czy to 50 gr, czy to 1 zł, bo Karpacz nie wprowadzi 4 zł, wpłynie do kasy samorządowej, czy nie. Tylko znaczenie ma to, że ten instrument być może pozwoli wpłynąć na ruch, o czym mówił już pan senator Łęcki.

Oczywiście wykreślenie słowa „robocze” stwarza pewne niebezpieczeństwo, ale przypominam, że w Sejmie była propozycja, żeby wykreślić cały zapis: w określone dni robocze. A kiedy zostaną słowa „określone dni”, a zostanie skreślone słowo „robocze”, to będzie oznaczało, że rada gminy będzie musiała określić, które konkretnie dni. I prawdopodobnie będzie trzeba też liczyć na mądrość samorządów, bo nikt nie jest samobójcą. Ludzie głosują na tych ludzi w wyborach samorządowych. Nikt nie będzie wprowadzał w Poznaniu opłat za parkowanie w sobotę i w niedzielę, bo to nie ma sensu. Ta strefa jest i tak pusta i jej regulacyjny charakter wtedy i tak nie spełnia swego zadania. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Kto w tej sprawie chciałby jeszcze zabrać głos?
Pan minister Skowroński, proszę.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Problem polega na tym, że w tej kwestii nie ma dobrego rozwiązania. Bo z jednej strony chcemy odciążyć miasta od natłoku turystów w tych strefach centralnych, a z drugiej strony mówimy, że to są miasta turystyczne i powinny mieć możliwość czerpania z tego tytułu jakichś tam profitów, które w taki sposób rekompensowałyby tym, że tam przyjeżdża tyle ludzi. Jednoznacznie więc tego nie można określić. Wybraliśmy taki wariant po tej dyskusji. Oczywiście mamy pewną propozycję w związku z tym, że to wywołało taką dyskusję.

Pani Dyrektor, proszę.

(Przewodniczący Marian Noga: Pani Dyrektor, proszę, dyskutujemy cały czas.)

Jest taka propozycja, która być może nie spowoduje, że będzie wilk syty i owca cała, ale coś...

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę bardzo, próbujemy coś wymyślić.

**Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego
w Ministerstwie Infrastruktury
Danuta Tyszkiewicz:**

Mając na uwadze zgłoszone wnioski, chciałabym powiedzieć, że lepszym już rozwiązaniem z tych dwóch usłyszanych byłoby jednak skreślenie wyrazu „roboczy”, ponieważ w tym drugim, jak mówiliśmy, może to stworzyć pewną nierówność konstytucyjną, pewne problemy ze stosowaniem itd.

Muszę powiedzieć, że i ta druga poprawka stwarza problemy tego typu, że dotychczas było to parkowanie wyłącznie w dni robocze. Może pojawić się również zarzut, że w tej chwili parlament zmienia...

(Przewodniczący Marian Noga: Zaostrza.)

...jakby zaostrza prawo, które obejmowało wszelkich obywateli.

Gdyby przyjąć to drugie rozwiązanie, skreślić wyraz „robocze”, oczywiście trzeba byłoby zostawić radzie gminy taką kompetencję do ustalania tych dni płatnych.

(Przewodniczący Marian Noga: Bezpłatnych albo jakoś inaczej je nazwać.)

Określonych dni płatnych czy bezpłatnych.

(Przewodniczący Marian Noga: Aha, płatnych.)

(Głos z sali: Albo tak, albo tak.)

Gdyby przyjąć takie rozwiązanie, należałoby w ust. 4 dodać pkt 4, że ta rada gminy będzie ustalała właśnie te dni płatne bądź niepłatne.

Przewodniczący Marian Noga:

To chyba jest jakieś rozwiązanie.

Pan senator Łęcki, proszę bardzo.

Senator Włodzimierz Łęcki:

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Zgadzam się z tym, co powiedział pan minister, bo sam nad tym deliberowałem. Moim hobby jest turystyka. Parę lat temu, jeszcze jak istniał Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, zostały wyznaczone miejscowości o charakterze turystycznym. Nie wiem, czy to prawo ma w tej chwili moc obowiązującą, natomiast wiem, że ksiądz prymas nie wyznaczył miejscowości pielgrzymkowej. Myślę, że z tym byłby problem i dlatego wycofuję mój drugi wniosek.

Panie Przewodniczący, Państwo Senatorowie, apeluję jednak o pozostawienie pewnej swobody. Jest jeszcze jedna kwestia. Natura ludzka jest ułomna. Jak człowiek może postawić samochód na ulicy bezpłatnie, a obok jest parking, nawet tani, postawi samochód w znakomitej większości na ulicy.

Podam przykład w Poznaniu. Najdroższa strefa parkowania kosztuje 4 zł i przy tej strefie są prywatne parkingi strzeżone, gdzie godzina kosztuje 3 zł, a ja jako prawdziwy poznanianin wybiorę strzeżony parking kawałeczek dalej od mojego biura sena-

torskiego za 1 zł 50 gr za godzinę. Czyli jest to konkurencja i myślę, że dobrze byłoby, gdyby samorząd określił, jaka wartość opłaty jest dopuszczalna. Przecież nie mówimy, że to musi być 4 zł. Są dni, o czym mówił pan Porawski, gdzie po prostu koszty utrzymania strefy byłyby za duże i to są dni wolne od pracy, gdzie tych opłat się nie pobiera. Proponowałbym wobec tego skreślić w art. 13b słowo „robocze”.

(Przewodniczący Marian Noga: Ale dopisać to, co mówiła pani dyrektor.)

I w pkt 4 rada gminy, wyznaczając strefę parkowania, ustala wysokość i określa dni obowiązywania opłat za parkowanie.

Przewodniczący Marian Noga:

Obowiązywania opłat za parkowanie – tak byłoby dobrze.
Proszę, w tej sprawie pani senator Christowa.

Senator Czesława Christowa:

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Uważam, że te propozycje zmian nie są uzasadnione. Wiemy, jaki jest społeczny opór w ogóle przed wszelkimi opłatami. Wprowadzając taki zapis, dajemy bardzo duże prawa do subiektywnego ustalania tych dni, bo to wcale nie muszą być święta. Przy takim sformułowaniu to mogą być zupełnie jeszcze inne dni. A popatrzmy, jakie to może przynieść skutki.

Ja jestem profesorem na wyższej uczelni. W soboty i w niedziele przyjeżdżają studenci z różnych okolic i bardzo sobie chwalą fakt, że wtedy, także w miastach zaliczanych do turystycznych, mogą parkować samochody na ulicach. To jest pewna grupa, które powinna być pod ochroną, a ich tak samo ten przepis właściwie będzie obowiązywał.

Uważam, że taka zmiana jest nieuzasadniona, a ponadto wiemy o tym, że do kasy gminy z tych naszych opłat wpływa około 50%, a czasami nawet mniej pieniędzy, ze względu na to, że te 50% zostaje w kasie firmy, która prowadzi ten parking. I widzę w tym nie tyle interes społeczny, ile interes tych firm, które zbierają opłaty, a które chciałyby jeszcze bardziej zwiększyć te opłaty, nie narażając studentów i inne grupy na takie samowolne nieraz uchwalanie. Mimo istniejącej demokracji wiemy z praktyki, że ten samorząd nie zawsze, jeżeli mu dajemy takie subiektywne uprawnienia, działa na rzecz społeczności.

I ostatni argument. Wydaje mi się, że właśnie po powrocie, przy takim zapisie naszej propozycji, do miejsc naszych wyborców będziemy mieć o wiele większe problemy z uzasadnieniem takiej poprawki, ponieważ ludzie są naprawdę bardzo zdenerwowani tymi opłatami, a szczególnie jeżeli znają statystyki. Domagaliśmy się wglądu do statystyk. Na przykład w Szczecinie, ile rzeczywiście z tych opłat wpływa do kasy, a ile zostaje w kieszeni spółek, które prowadzą taką działalność. W związku z tym jestem przeciw takiemu zapisowi. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Pani Senator, na razie dyskutujemy i każdy ma prawo wyrazić swoją opinię. Bardzo dziękuję za tę opinię.

(Senator Włodzimierz Łęcki: Czy mogę?)

Pan senator Łęcki, proszę.

Senator Włodzimierz Łęcki:

Pani Senator, bardzo przepraszam, ale muszę negatywnie ocenić pani wypowiedź, bo gdyby iść konsekwentnie tym tropem, to trzeba zlikwidować dentystów, bo też zadają ból po to, żebyśmy mieli zdrowe zęby. Myślę, że celem wprowadzenia stref parkowania jest uporządkowanie ruchu drogowego w obszarach o szczególnym natężeniu i o deficycie miejsc parkingowych. Zgadzam się z tym, że te opłaty są wysokie, ale nie możemy tak populistycznie myśleć, z czym wrócimy do naszych wyborców, a co gorsza, mogą nas nie wybrać na następną kadencję. Ale dla ładu przestrzennego, dla ładu komunikacyjnego wprowadzenie stref ograniczonego parkowania jest rzeczą konieczną. Nie mówię w tej chwili o opłatach. Chciałbym tylko powiedzieć, że dowolność dni... Poza tym, Pani Senator, nie można powątpiewać w mądrość samorządu, to tak jakby ktoś wątpił w istnienie pana Boga. Są też tacy, ale samorządy są mądre, prawda, Panie Sekretarzu? (*Wesołość na sali*) Też się waha.

(*Głos z sali: Nie ma jednoznacznej oceny.*)

Nie ma jednoznacznej oceny, ale proszę państwa, Komisja Skarbu Państwa i Infrastruktury jest poważną komisją i proponuję jednak, doceniając troskę społeczną mojej zacnej koleżanki, że jednak celem wyznaczenia dni, kiedy będą ponoszone opłaty, jest uporządkowanie spraw komunikacyjnych. Dziękuję.

(*Senator Czesława Christowa: Ad vocem.*)

Przewodniczący Marian Noga:

Proszę bardzo, ad vocem.

Senator Czesława Christowa:

Panie Przewodniczący, Szanowni Państwo, myślę, że ten problem można rozwiązać jednym znakiem drogowym, a kierowcy wiedzą, jakim. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

To znaczy, Pani Senator, żeby na razie nie rozstrzygać, bo będziemy zaraz głosować. Żeby nie rozstrzygać tego, kto ma rację, wyobrażam sobie, to pan może potwierdzić, że jeżeli rady gminy miałyby prawo określania tych dni wolnych od opłat czy płatnych, to nie dotyczyłoby to wszystkich parkingów. Przecież parkingi mogą być różne, na przykład przy ratuszu wszystkie byłyby zakazane, a tam gdzieś dalej tylko przez dwa dni byłyby płatne. Tak to sobie wyobrażam, że byłaby duża...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

To rada gminy właśnie to określiłaby.

**Dyrektor Biura Związku Miast Polskich
Andrzej Porawski:**

W wielu miastach już w tej chwili jest zróżnicowanie systemów, natomiast zapis obligujący do wyznaczenia dni zapobiegłby temu, żeby wszystkie dni były wyznaczone jako odpłatne.

Przewodniczący Marian Noga:

Pani dyrektor Tyszkiewicz, proszę.

**Dyrektor Departamentu Prawno-Legislacyjnego
w Ministerstwie Infrastruktury
Danuta Tyszkiewicz:**

Jeśli można, to wracamy do stanu takiego, że dotyczyłoby to wszystkich dni.

Otóż chciałabym przedstawić tylko jeden argument natury prawnej. Otóż ta sprawa znalazła się już raz w Trybunale Konstytucyjnym i wszystko do tej pory było nie tak jak trzeba uregulowane. Głównym powodem negatywnego wyroku było, że to było w formie rozporządzenia, ale były również inne obawy zgłaszane w uzasadnieniu do orzeczenia. Chcielibyśmy, aby teraz ta sprawa nie trafiła ponownie, zwłaszcza kwestia parkowania, do Trybunału Konstytucyjnego. W związku z tym obawiamy się, że jeżeli stan się znacznie gorszy, bo gminy będą swobodnie mogły określać i manipulować tak naprawdę w zależności od głosowań, które będą w radzie gminy. Może to być powód do jakiegoś wystąpienia kogoś, jakiegoś podmiotu, ze skargą do Trybunału Konstytucyjnego. Obawiamy się trochę tego, a ten zapis, który dzisiaj państwu prezentujemy, był również przedmiotem opinii rady legislacyjnej. W związku z tym jeżeli cokolwiek chcielibyśmy znieść, to musielibyśmy bardzo ostrożnie do tego podejść, żeby ta sprawa nie trafiła ponownie do Trybunału Konstytucyjnego.

Przewodniczący Marian Noga:

Dobrze.

Pan minister Skowroński, proszę.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Chciałbym powiedzieć, że biorąc pod uwagę wszystkie rozterki i wątpliwości dotyczące tego zapisu, to ta dyskusja jest bardzo podobna do tej w Sejmie. Tamta dyskusja przebiegała mniej więcej podobnie. Jednak w Senacie większa część opowiedziała się za tym rozwiązaniem, które zapisaliśmy. Gdybym miał podsumować stanowisko rządu, to chcielibyśmy zachować to, co jest. Biorąc również pod uwagę w bardzo dużym wymiarze to, co pani dyrektor Tyszkiewicz zasugerowała. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

Czy jeszcze państwo chcecie dyskutować? W przeciwnym wypadku podam te wnioski pod głosowanie.

Proszę, pan senator Łęcki.

Senator Włodzimierz Łęcki:

W ramach polemiki z panem ministrem i z panią dyrektor.

Pani obawia się zaskarżenia do trybunału. Jeślibyśmy wyrzucili słowo „robotyczne”, a zostawili sformułowanie „w określone dni”, to sens prawny jest taki sam. Jeśli

zostawimy „w określone dni robocze”, gmina może powiedzieć, że opłaty są tylko w poniedziałki i we wtorki. Czyli tu tego niebezpieczeństwa, że tak powiem, trybunałowego nie ma. Ostatnio gminy są bardzo skonfundowane, że ciągle im się daje nowe obowiązki, a zabiera pieniądze. Już poważnie powiem, wierzymy w mądrość gminy. Przecież to tak naprawdę nie my jako parlament, Sejm, Senat ustalimy opłaty, ustalimy dni, tylko rada gminy. Niepotrzebne jest nałożenie kagańca, że tylko w dni robocze. Jeśli gmina uzna, że ten ruch jest w soboty i niedziele... Do pani senator się zwracam, przecież dla studentów nie będzie się ustanawiało strefy ograniczonego parkowania w dni wolne od pracy. Studenci nie stanowią dominującej grupy, która jeździ samochodami. Tu chodzi o regulacje i w pewnym stopniu założenie tworzenia profesjonalnych parkingów strzeżonych czy niestrzeżonych. Przez to, że my zabronimy w dni wolne od pracy pobierania opłat, nie będą tworzyły się profesjonalne parkingi strzeżone. Gdyby obecny był ekspert policji, na pewno zgodziłby się z tym, że Policji zależy na parkingach strzeżonych. I dlatego sugeruję państwu, żeby wykreślić tylko słowo „robocze”.

Przewodniczący Marian Noga:

Dobrze.

Pan minister Skowroński, proszę.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Panie Senatorze, jeśli można odpowiedzieć, to chciałbym powiedzieć, że w Sejmie to akurat ja walczyłem chociażby z posłem Oksiutą, który chciał kategorycznie ograniczyć wszelkie możliwości samorządowców i ciągle zadawał pytanie, w jaki sposób rząd chce kontrolować samorząd. I to publicznie zadawał takie pytanie, więc tutaj absolutnie jesteśmy za tym, że samorządowcy niewątpliwie są mądrymi, światłymi ludźmi i wiedzą, co robią. Mimo wszystko po tych dyskusjach, które się odbyły w Sejmie i która odbyła się tutaj, stoimy przy swoim i decyzja należy do państwa senatorów. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

W związku z tym proponuję panu senatorowi Łęckiemu, ażeby ostatecznie sformułował treść swojej poprawki legislacyjnej, na którą będziemy głosować. Co pan proponuje?

Senator Włodzimierz Łęcki:

Panie Przewodniczący, proponuję w art. 13b wykreślić słowo „robocze”. Zostanie zapis: w określone dni. I dodać w pkt 4: rada gminy, ustalając strefę płatnego parkowania. Tu są wymienione trzy punkty, pkt 4 określi dni obowiązywania strefy.

(Głos z sali: Obowiązywania opłaty.)

Opłaty, tak.

Przewodniczący Marian Noga:

Czy wszyscy państwo senatorowie słyszeli treść poprawki?

(Głos z sali: Czy ona jest zbieżna z poprawką pani dyrektor?)

Panie Senatorze, nie wprowadzajmy może zamieszania. Stanowisko rządu zostało przedstawione jasno i jest ono inne. Pani dyrektor tylko nam podpowiadała. Nie wprowadzajmy zamieszania. Stanowisko rządu jest inne. Tak mówił pan minister.

Kto jest za przyjęciem tej poprawki? (3)

Kto jest przeciw? (3)

Kto się wstrzymał od głosu? (1)

Dziękuję. Poprawka nie otrzymała naszego poparcia, dlatego że u nas zasada jest taka, że nie ma większości. Czyli został zapis rządowy. Oczywiście pan senator Łęcki ma prawo do wniosku mniejszości. Czy pan chce go zgłosić?

(Senator Włodzimierz Łęcki: Tak.)

Chce pan.

(Głos z sali: Musi być przynajmniej dwóch senatorów.)

Ale przecież trzech było za.

(Głos z sali: No, ale muszą się wypowiedzieć w tej sprawie.)

Czy pozostali panowie chcą poprzeć wniosek mniejszości?

(Głosy z sali: Tak, chcemy.)

Senatorowie się wypowiedzieli w sprawie wniosku mniejszości. Rozumiem, że ten wniosek mniejszości reprezentować będzie pan senator Łęcki,.

(Senator Włodzimierz Łęcki: Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.)

Pan senator ma w zanadrzu jeszcze gorszą poprawkę, od razu powiem, anty-społeczną. Ale niech wygłasza, proszę bardzo.

Pan senator Łęcki ma głos.

Senator Włodzimierz Łęcki:

Widzę, że pan przewodniczący już na wstępie postponuje charakter moich wypowiedzi, ale doceniając jego wielkość, nie złożę żadnej skargi.

Proponuję w ust. 4 pkt 1 wyrażenie „3 zł” zastąpić wyrażeniem „4zł”. Jest to opłata maksymalna, która umożliwi podział obszaru, gdzie obowiązują opłaty na różne strefy, gdzie niższe strefy będą za 3 zł czy 4 zł. Ona jest po części zbieżna z argumentacją, którą podawałem wcześniej. Uważam bowiem, że wniesienie określonych opłat jest bodźcem do zakładania parkingów prywatnych, które, że tak powiem, przechwytywać będą samochody z ulic. W paru miastach opłata ta wynosi w tej chwili 4 zł, przypomnę to, co przed chwilą powiedziałem, w Poznaniu w strefie, gdzie są największe opłaty, jest największa frekwencja. W strefie oddalonej nieco od Śródmieścia, to jest około 200–300 m, opłata wynosi 2 zł i tam stoi mniej samochodów. Kto chce płacić, to płaci więcej, ma ten komfort, że stawia samochód prawie w miejscu, do którego podąża. Jeżeli postawi trochę dalej, obniżając natężenie ruchu w centrum, płaci mniej. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

Dziękuję bardzo.

Chciałbym powiedzieć, że kiedyś popełniłem taki artykuł naukowy, czy w Polsce występują podatki lokalne, który zakończył się tezą, że w Polsce nie ma podatków

lokalnych. Dlaczego? Dlatego, że podatki lokalne występowałyby wtedy, kiedy samorząd gminny sam ustalałby taki podatek, a nie, że byłoby to zapisane w ustawie, że maksymalnie 3 zł czy 4 zł. Oczywiście takie podatki można wymyślić i w gminie takie się znajdują. Na przykład opłaty targowiskowe. W tym przypadku Rada Ministrów w zasadzie nie ma możliwości narzucić opłaty, ale też są tam pewne ograniczenia. I jeszcze w tym artykule – moi współpracownicy i moi studenci robili te badania – stwierdzono, co następuje w Polsce. Jeżeli ustawodawca określi opłatę maksymalną 4 zł, to wszystkie samorządy biorą 4 zł, a nie 3 zł. To, co pan mówi, o Poznaniu, może to jest wyjątkowe miasto, że tam jest 3 zł. I z tego też powodu wyznaczanie takiego, powiedzmy, pułapu wyższego, moim zdaniem jest antyspołeczne. Mocno to podkreślałam i to wynika z moich i moich współpracowników badań naukowych. Będę głosował zdecydowanie przeciwko takiej poprawce.

Pan minister Skowroński.

**Pełnomocnik Rządu
do spraw Budowy Dróg Krajowych i Autostrad
Dariusz Skowroński:**

Dziękuję bardzo.

Proszę państwa, parę słów uzasadnienia. Absolutnie stanowisko rządu będzie bardziej twarde niż przy poprzedniej poprawce. Rzecz polega na tym, że przed skierowaniem tejże ustawy do Sejmu na posiedzeniu komisji sejmowej główna dyskusja dotyczyła wysokości stawek i w ogóle ich pobierania. Ta stawka, którą zaproponowaliśmy, jest pewnego rodzaju interpolacją iluś stawek zebranych z całego kraju. Zdaje sobie sprawę z tego, że w Poznaniu jest 4 zł. Słyszałem, nie pamiętam tego dokładnie, ale zdaje się, że w Krakowie jest 5 zł albo 6 zł. Nie wiem, czy te dwa miasta mają coś wspólnego z sobą. Stawki w tych miastach odbiegają jednak znacznie od stawek, które są w innych miastach. Zrobiliśmy taką symulację, zbierając te wszystkie stawki, i okazało się, że to, co proponujemy, jest do zaakceptowania. To było do zaakceptowania w czasie naszych dyskusji również z posłami, którzy stwierdzili, że jeżeli już musi być, to niech będzie taka. Nie wyobrażam sobie akceptacji społecznej dla wyższych stawek. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Marian Noga:

Bardzo dziękuję, Panie Ministrze.
Proszę bardzo.

**Dyrektor Biura Związku Miast Polskich
Andrzej Porawski:**

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Chciałbym powiedzieć, że do tej pory nie było limitu dla tej opłaty. Mimo że nie było limitu dla tej opłaty, ona nigdzie nie została ustanowiona na poziomie nieakceptowanym społecznie. W Poznaniu nie ma braku akceptacji dla tej opłaty, zwłaszcza że ona jest zróżnicowana, bo ona 4 zł wynosi tylko w ściśle określonej, najmniejszej strefie, a w dwóch pozostałych strefach wynosi 3 zł i 2 zł.

W Krakowie sytuację z parkowaniem państwo chyba znacie i ona także ma swoje uzasadnienie i z tego, co wiem, z tego powodu nie nastąpiły żadne oznaki braku akceptacji społecznej ani w Poznaniu, ani w Krakowie dla opłat. Samorządy wykazały swoją mądrość mimo braku limitu. Jeśli państwo uważacie, że samorządność polega na tym, że to parlament ustanawia, to proponuję przywrócić rady narodowe, bo to było dobre rozwiązanie do egzekwowania przepisów ustanawianych przez parlament. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Pan senator Mietła.

Senator Mieczysław Mietła:

Panie Przewodniczący!

Chciałbym powiedzieć, że być może ludzie nie mają innego wyjścia i dlatego akceptują wysokość tych opłat. W Krakowie za trzydzieści minut pozostawienia samochodu na parkingu płacę 3 zł 50 gr. Nie wiem, czy z tego powodu się mam bardzo cieszyć, bo opłaty rzeczywiście są na takim poziomie. Parking w siedemdziesięciu procentach jest pusty, natomiast drogi dojazdowe, ulice są bardzo mocno obstawione samochodami. Mnie się wydaje, że nie zawsze rozsądek zwycięża. Dziękuję.

Przewodniczący Marian Noga:

Państwo na razie potwierdzacie to, o czym mówiłem, a co wynika z moich badań, że jeżeli ustawodawca określi stawkę maksymalną na przykład na 3 zł, to przynajmniej mamy pewność, że będzie 3 zł, ale nie więcej, bo gdyby było 4 zł, to jak sami tu mówicie, wszędzie byłoby 4 zł. I w tym sensie zapis rządowy jest dobry i Sejm to przyjął i przegłosował.

Proszę bardzo.

**Dyrektor Biura Związku Miast Polskich
Andrzej Porawski:**

Jeszcze chciałbym podać państwu jeden argument.

Do niedawna nie było górnej wysokości diety radnych. Z powodu rzeczywiście skandalicznie wysokich diet w kilku dużych miastach parlament wprowadził górną granicę. Wprowadzenie górnej granicy spowodowało raptowny wzrost diet radnych w całej Polsce. Ogólne wydatki na diety radykalnie wzrosły, ponieważ rzeczywiście jest tak jak pan przewodniczący powiedział, że jak wprowadzono limit, to wszyscy doszli do tego limitu, w tym także ta zdecydowana większość gmin, która miała 200 zł, a nie 1000 zł.

Wprowadzenie tej stawki 3 zł wprawdzie pozbawi Poznań i Kraków skutecznego instrumentu zniechęcenia do wjazdu do centrum, ale jednocześnie spowoduje, że we wszystkich pozostałych miastach, w tym także w Warszawie, stawka wzrośnie do 3 zł.

Przewodniczący Marian Noga:

Czy ktoś jeszcze chciałby zabrać głos?

Pan senator Łęcki podtrzymuje swoją poprawkę?

(*Senator Włodzimierz Łęcki*: Panie Przewodniczący, będę konsekwentny w swoich decyzjach.)

Bardzo mi miło.

Poprawka brzmi: zmienić 3 zł na 4 zł w odpowiednim w artykule. Panie Mece-nasie, niech mi pan przypomni.

(*Starszy Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Se-natu Jakub Zabielski*: To jest art. 1 pkt 14 odnoszący się do art. 13b ust. 4 pkt 1.)

Kto jest za przyjęciem tej poprawki? (1)

Kto jest przeciw? (5)

Kto się wstrzymał od głosu? (1)

Poprawka nie uzyskała akceptacji komisji i niestety nie może być wniosku mniejszości, bo Regulamin Senatu mówi, że co najmniej dwa głosy musiałyby być za.

Oczywiście może pan zgłosić, Panie Senatorze, poprawkę na posiedzeniu ple-narnym, ale pan zna Regulamin Senatu. Jeżeli pan zgłosi poprawkę na posiedzeniu plenarnym, to potem musi być to głosowane na posiedzeniu komisji.

(*Senator Włodzimierz Łęcki*: Panie Przewodniczący, dwa razy nie będzie pan do mnie strzelał.) (*Wesołość na sali*)

Aha, a ja się zobowiązuję, że zabiorę głos.

Głosujemy całość ustawy wraz z przyjętymi poprawkami.

Kto jest za?

Dziękuję. Jednomyślnie za.

Kto z państwa senatorów chciałby tę ustawę reprezentować pojutrze na posie-dzeniu plenarnym? Jest chętny, pan senator Marian Lewicki.

Tak, Panie Senatorze? Ale niech pan powie głośno „tak”.

(*Senator Marian Lewicki*: A mam wybór?)

Nie ma pan. Dziękuję. Powiedział: tak.

Wniosek mniejszości zgłosił pan senator Łęcki, ale to zostało już ustalone.

Proszę państwa, zamykam posiedzenie.

Dziękuję bardzo.

(*Koniec posiedzenia o godzinie 13 minut 11*)

Kancelaria Senatu

Opracowanie: Jolanta Sierakowska-Pelczarska

Publikacja: Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk: Biuro Administracyjne, Dział Wydawniczy

Nakład: 5 egz.

ISSN 1643-2851